

САҢА ОЛЖ

№ 15 (11943) • Муус устар 19 күнэ, 2024 сыл, Бээтинсэ • 12+

Бу
нүөмүргэ

Исписэлиис тырыбыната
Ойуур баһаарыттан сэрэхтээх
буолуодун./2

Ахтан-санаан
Уһулуччулаах дириэктэр-
тэрийээччи./4

Кэпсиэхпин баҕарабын
Кэрэни айан-тутан таһаарар
Альбина Дьячковская./5

Кытаанах нэһилиэгин устуоруйатын байытар кинигэ сүрэхтэннэ

Саҥа кинигэ. Бу кинигэ үүнэр көлүөнэ уруккуну
билэригэр дьолун бэлэбинэн буолла./3

Бэлиэ күн түгэниитэ! Сэмэн көндүрүнөсү маарыскага түөрүктэ

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Муус устар
19 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Муус устар
20 күнэ
СУБУОТА

Муус устар
21 күнэ
БАСКЫНЫАННА

Муус устар
22 күнэ
БЭНИДИЭННЬИК

Муус устар
23 күнэ
ОПТУОРУННЬУК

Муус устар
24 күнэ
СЭРЭДЭ

Муус устар
25 күнэ
ЧЭППИЭР

-1 -3

+3 +4

+5 +2

+4 -1

+4 +2

+4 +1

+4 +1

Тэттик

**Чурапчы уонна Таатта улуунун
дьахталларын түмүүтэ көрүстэ**

Чурапчы уонна Таатта улуунун уопсастыбанньык
дьахталлара Чурапчыга "Утум" дьытыгыр истин
көрсүһүүнү тэрийдилэр.

Көрсүһүү биэр сүрүн сыала — бөлөхүнэн
сахалыы таҥаһы тигиһэ субэ-ама бэристилэр.
Тааттага саҥа талыһылыт улуустаагы дьахтар
Сүбэтэ үлэһэ-хамнаһа аан бастагытын уопут
атааста.

Көрсүһүү олус дириҥ ис хоһоонноох буолан
ааста. Сахалыы таҥаһы тигиһэ санааларын үлэ-
һиннилэр, уопуттарын атаастастылар, уопсасты-
банньыктар систиэмэлээх үлэлэрэ, тус уопуттар-
ын уонна инники былааннарын торумнастылар.

**Чурапчы улуугулар бастагы көбөҥгө -
дьааһыгынан ботуруон!**

Бу туһунан Чурапчы улуунун баһылыга Степан
Саргыдаев муус устар 15 күнүнээҕи 829 нүөмэр-
дээх дьаһала таарыста. "Бастагы көбөҥ-2024" куон-
курус балаһыанньата:

- булчут 18-тан үөһэ саастаах буолара
ирдэнэр;
- көбөн Чурапчы улуугулар бултаммыт буо-
луохтаах;
- булчут саатыгар, иитиэх күһүгар хайан
даҕаны көтүллээх буолуохтаах;
- көбөнүн чахчы бэйэтэ ылпытын туохулуур,
ыйын, күнүн, бириэмэтин, сиригэр ыйан туран, би-
дийээсэ эбэтэр хаартыскага устубут буолуохтаах;
- булчут күһүн тэрийэр хамыһыһаага аҕалан
көрдөрүүхтээх;
- куонкуруска быһырыын өлөрүллүбүт көбөн
эбэтэр иитиэх күс аабыллыбат;
- куонкурус муус устар 25-тан 30-с күнүгэр
диэри ытыллар.

Билсэр итиэннэ бийдийэ-матыйааллары
ытар төлөпүүнүтү нүөмэрэ: 89241783388

**Ыттарын бэйдээ ыһпыт дьон улахан
эппиэтинэскэ тардылаллар**

Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтата, полиция со-
трудниктарын уонна бэтэринээринэй сулууспа
үлэһиттэрин кытта күүстээх рейдэлэри саҕалаа-
тылар. Бийылгыттан саҕалаан, ыт босхо эбэтэр на-
мордника суох сылдьарын иһин, хаһаайына тула
1000-3000 солк. тийиэ ыстарааптанар. Оттон ик-
кистээн түбэхтэр түгүннэригэр, 3000-5000 солк.
ыстараап көрүллэр. Ыт хаһаайына манньык кээ-
мэйдээх ыстараапка хас да төгүл ыстарааптаныан
сөп.

Онон олохтоох дьаһалта нэһилиэк олохтоохто-
рун босхо сылдьар ыттаргытын булгуччу баа-
йаргытыгар көрдөһөр. Уулуссага дьаллик сыл-
дьар ыттар уопсастыбага кутталы үөскэтэллэрин
умнуман.

**Чурапчыга «Үөрүү» саҥа уораҕайа
үлэтин саҕалаата**

«Үөрүү» оҕо дьоруун сайыннаран киин үлэлэ-
битэ 20-с сылыгар тупсаҕай көстүүллээх саҥа
дьыһа бу күнүгэ үлэтин саҕалаан эрэр. Били-
гин өрөмүөн үлэтэ түмүктэнэ, ис-тас өлүгүгэр бы-
тархай ситэриилэр хаалбыттар. Сорох куруһуок-
тар номнуо иитиллэнчиллэригэр саҥардыллыбыт
уораҕайа ааннарын арыйдылар.

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Халаан уутугар бэлэмнэнии үлэ хонтуруолланар

Айсен Николаев Гражданский оборона уонна нэһилиэнньэ олоһор-дьаһаар куттал суох буолуутун хааччыйыс министирэ Дмитрий Лепчиков кытта көрсөн, сааскы халаан уутун аһар-дыга балам туһунан кэпсэтиллэр. Муус устар 17 күнүгэр айылҕаны кэтээн көрөр сулууста күн-дьыл туругун чопчулааһын оһордоһуна, халаанга бэлэмнэнии үлэтин былааныгар көннөрүүлэр кириэхтэрэ. Ил Дархан олохтоох дьаһалтылары кытта биригэ үлэлэһиини хонтуруолга ыларга соруудахтаата. Гидротехническэй тутууларга бэрэбизрэкэни салгы ыытарга, өрүстэр турктарын тиһиктээхтик кэтиниргэ ыйда.

Анал байыаннай дьайыы кыттыылаахтарын эбии хааччыйахтара

Ил Дархан өрөспүүбүлүкэ суһал ыстаабыгар анал байыаннай дьайыыга кыттар баймастары эбии хааччыйарга анаан, «Сокол» квадратцикллары, пилота суох көтөр аппарааттары оһорууну улаатыннарарга, анал таһыннычскэй тэрил, экилировканы атыылаһыыны тэтирдэргэ соруудахтаата. Аҕа дойду Улуу сэриитигэр Кыайыы күнүн көрсө быраһыынныктаагы бороодуукта наборун анал элэрээссийэ сүлдүр баймастарга ытарга бэлэмнэһини туһунан ыйда.

Өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүн туолуутун түмүктэрин көрдүлэр

Ил Дархан 2024 сыл бастакы кыбаарталыгар өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүн туолуутун түмүктэрин көрдө. Ол курдук, бүддьүөт ороскуота 79,2 млрд солкуобайга тэннэспит, эбэтэр сылааһы былаан 25,4% буолар. Аспыт сыл бу кэмн кытта тэннээтэххэ, ороскуот 8,1 млрд солкуобайынан эбэтэр 11,4%-нан улааппыт. Ити хамнас алын кээмэй улааппытын уонна сорох социальнай төлбүрдэр индексациялааһыттарын кытта сибээстээх. Айсен Николаев Уп министирэ Валерий Жондоровка дойду Бэрэсидьиэнэ Федеральнай мунньахха Анал туһайыытыгар ыйыллыбыт хайысхалары үбүлээһин кээмэйин быһаарарга соруудахтаата. Бастатан туран, оҕолордоох ыаллары үбүнэн өйөөһүнгэ, кинилэр дохуоттарын үрдэтээһини хааччыйарга улахан болгомтону уураарга эттэ. «Дьинэ кэргэн» дьинэ саҥа национальнай бырайыагы олоххо киллэрэргэ үп министирэтибэҕэ күүскэ үлэлиэхтээгини туһунан бэллээтэ.

50 сыл олорбут кэргэнниилэргэ 50 тыһыынча солкуобайы биэриэхтэрэ

Ил Түмэнигэ 50-тан тахса сыл олорбут кэргэнниилэргэ 50 тыһыынча солкуобайы биэрэр туһунан сокуон барылын киллэрдилэр. Бу сокуон барылын Ил Түмэн сайытыгар биллээхэ сөп.

Бастакы сыллара саахсалааһыт күннэригэр ааһылан барар. Онон 50, 60, 70 сыл биригэ олорбут кэргэнниилэргэ 50 тыһыынча солкуобайы биэрэр буолуохтара. Кэргэнниилэр Саха сиригэр 20 сылтан кырага суох кэм устата олорбут буолуохтаахтар.

Бу сокуон барыла ылыллыаһына, сабадалааһын быһыытынан, өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн үбүлээһинэ сыллата 35 мөлүйүөн буолуон сөп.

2024 сылга Саха сиригэр 280 паара Кыһыл көмүс сыбайбатын бэллээһинэр, 58 паара 60 сыл, 52 паара 60-тан тахса сыл биригэ ыл буолан олорбуттар. ЯСИА суруйар.

Колыманалаах Ломоносов оҕолоругар аат таллылар

«Орто дойду» зоопаркага блар Колыма уонна Ломоносов соторутааҕыта оҕолорго ааты талыыга «Роснефть» хампаанья «В Контакте» социальнай ситимнэ куоластааһыны биллэрэн турар. Куоластааһын түмүктэммитин, кытыыбыт дьон 40%-ра, ол эбэтэр 3337 киһи Видею уонна Яна дьинэ ааты талыттарын Айсен Николаев иһитиннэрдэ. «Бу ааттары талыттарыттан ордук үөрдүм. Тоҕо диэтэххэ, бүгү уонна Дьааһы — Саха сири улуу өрүстэрэ. Саха сири ураты айылҕатын бэллээргэ буолан, ааттата сүлдүлүөхтэрэ», — диэтэ Ил Дархан.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспата.

Ойуур баһаарыттан сэрэхтээх буолуобун

Исписэлиис тырыбыната. Бү күннэртэн ойуур баһаарыгар бэлэмнэнии үлэлэр сабаланнылар. Маныаха улууспутугар үлэ-хамнас хайдах ытылларый?

Людмила ГОРОХОВА

Томороон тымныылаах кырыа кыһыммыт түмүктэнэн, сандал сааспыт сапаллан кэллэ. Кэлэр нэдиэлэттэн кус кенүлэ сабаланаан, эр дьон айылҕага талаһыа, таһыр-дыа сылыһан, үгүс дьон ойуурга сынньана тахсыа. Бу кэмнэртэн сабалаан, күһүн хаар түһүөр диэри, ойуурга баһаар турар куттала улаатар.

Улууспутугар ойуур баһаарыгар бэлэмнэнии үлэлэрин туһунан ойуур хаһаайыстыбатын Чурапчытаагы филиалын салайааччыта Василий Степанов кэпсээтэ: «Быһылгы 2024 сыллаах ойуур баһаарыгар бэлэмнэнии үлэлэрэ эрдэттэн сабалааһыттар. Бырабыыталыстыба, улуус таһымнаах ойуур баһаара турдаһына, туох үлэлэр оҕоһулуулаахтарыттан туһунан дьаһаллар тахсыбыттар. Биһиги тэрилтэбит, Чурапчы Лесничествота бэлэмнэнии үлэлэри ытыабыт. 2024 сыллаагы ойуур баһаарын умуроруу былаана оҕоһулуубута, билигин бигэргэниигэ сүлдүр.

Сүрүннээн бу былаанынан үлэлибит. Ойуур баһаара турар түгэнигэр 259 киһи уонна 43 тэһиниикэ үлэли тахсыахтаах. Маны таһынан улахан ойуур баһаара турдаһына, нэһиликтэргэ мобилизация биллэриллэр. Уоту умурорууга улууспутугар икки туһаннаах тэрилтэ үлэлиэр.

Бастатан туран, 28 үлэһиттээх «Лесресурс» ГАТ. Кэһиниик сылларга тэһиниикэ өтүтүнэн сүрдээгин бөгөргөөтө. Бу тэрилтэ баһаар сезонугар төһө бэлэмнээгин иккитэ бэрэбизрээттибит. Ол түмүгүнэн бэлэмнээхтэр дьин сыана туроробуппут. Өрөспүүбүлүкэ ыксаллаах быһыы - майгы хамыһыйата улуустарынан хамаанданан-штабынан үөрэхтэри ытыттар. Биһиги улууспутугар үөрэх түмүгүнэн орто дьин сыананы туруорбуттара. Ону тэнэ, СӨ Бырабыыталыстыбатын 1-кы бэрэссэдээтэлэ Дмитрий Садонников кэлэн, сааскы халаан уутугар уонна ойуур баһаарыгар бэлэмнэниигэ аһамыт мунньагы ыппыта. Салгы улууспутугар ыксаллаах быһыы - майгы хамыһыйатын мунньаһын ыттан, туох итээхтэр-быһаастар баалларын ырыттыспыт. Нэһилик баһылыктара туох-ханнык үлэ ыппыттарыттан, нэһиликтэригэр төһө үп-харчы көрүлүбүтүн, баһаар турар түгэнигэр төһө тэһиниикэ, хас киһи тахсарга бэлэмнэн отчуоттаабыттар.

Иккис тустаах тэрилтэнэн Тааттатаагы «Авиалесохрана» буолар. Бу тэрилтэ 25 үлэһиттээх, 5-тин киһилээх 4 бөлөхтөөх. Сүрүн сорукутарынан ойуурга күөдүйбүт баһаары суһаллык миэстэтин быһаара охсон, онно уоту умурорууга парашюттаах исписэлиистэри түһэри буолар. Уонна биһиэхэ биллэрэллэр.

Быһырын улууспутугар уопсайа 9 ойуур баһаара турбута, онтон алтата авиационнай зонага этэ. Бу авиационнай зонага тахсыбыт баһаардары бастакы күннэригэр булан, парашютистары, десаннары түһэрэн сүрдээх түргэниик умурорбуттара. Чугас энээр тахсыбыт баһаардар эмиз уһаабакка умурорубуттара. Арай Амма уһуорунаагы баһаар сии балай да уластан баран умулларыллыбыта. Быһырын үчүгэй сайын аспыта. Ардахтан, от - мас эрдэ көдөрөн, уот кураан намыраабыта. Айылҕа бөйүгэ эмиз көмөлөспүтэ диэххэ сөп.

Бү күннэргэ нэһиликтэри кэрийэн сабалааһыт. Лесничество, айылҕа харыстабыла, «Якутлесресурс», ЕДДС үлэһиттэрэ Армылаах. Кытаанах, Сылан нэһиликтэригэр сабалаан, олохтоох нэһилиэнньэни кытта көрсөн, халаан уутуттан, ойуур баһаарыттан сэрэхтээх буолууга өйдөтүү үлэлэрин ытыабыт.

Биһиги тэрилтэбит иһинэн диспетчерскай сулууспа икки уопуттаах исписэлиис суукканы эргиччи үлэлиир. Баһаар турбутун көрдөххүтүнэ, 41-594, эбэтэр ЕДДС-ка 41-660 нүмэргэ эрийэн биллэрээххитин сөп.

Быһыл «Авиалесохрана» кэтээн көрүүтүнэн, биһиги улууспутугар бэс ыйа уонна от ыйа курааннын, ойуур баһаара туруон сөп дьин бэллэтиир. Оттон атыр-дах ыйа, урукку сылларга холоотхо, арымый соңус эрээри, сии биир барытыгар бэлэм, сэрэхтээх буолуохтаахпыт. Айылҕага бултуу-алтыы, сир астыы, оттуу, сынньана таһыстаххытына, сэрэхтээх буоларгытын хаһан да умнумаһ, Ийэ айылҕабытын харыстааһыт!

Үлэ түмүгүн ырытыстылар

Улууска — бу күннэргэ. Чурапчыга үс сыллаах «Ылал саргыта» бырагыраама ылыллан, улууска Ылал саргытын сыла биллэриллибитэ.

Марфа ПЕТРОВА

Бу күннэргэ бастакы кыбаар-талга ытыллыбыт үлэ түмүгүн ырытыһы муньаа буолла.

Бырайыак сүрүн сурудабынан Чурапчы улуунун сиригэр-уотугар нэһилиэниэ куттала суох эйгэ, сөптөөх усулуобуйаа олорорун ситиһи буолар. Маны сэргэ одо уонна дьэ кэргэн бигэ туруктаах буоларыгар, күннээби тахсар кыһалчаларын быһаарыыга тус көмөлөрү тэрийи буолар.

Бырагыраама чэрчитинэн ытыллыбыт үлэ хаамыстын 13 хайысханан сыаналымылар. Бу туһунан улуус баһылыгын социальнай болпуростарга солбуйааччы **Мария Кронникова** сырдатта:

●●● Бастакы кыбаартал түмүгүнэн 13 индикатор (көрдөрүк) түмүгэ билиннэ. Бу индикатор сорох хайысхаа көрдөрүүтэ үрдүүрттэн, кыччырыттан үлэ ытыллыбыта көстөр. Ол курдук, быйыл оро төрөөһүнэ үчүгэй. Оттон киһи өлүүтүн бэлиэтир буоллаха, тас бириччиннэттэн 6 киһи суорума суолдаммыт. Маннык быһыылаан үксүгэр аһы утааы иһиниттэн тахсар. Онон чөл олоху тарҕатыыга, духуобунай сайынынарыыга үлэлээтэххэ, бу көрдөрүү

кыччыхтаах. Маны тэнэ хаан, сүрэх мариынан ыалдьар киһи ахсаана үрдүк диэххэ сөп. Бу мариыттан босхолонуу 15% эрэ балыһаттан тутулуктаабын медиктэр этэлэр. Онтон атына киһиттэн бэйэтиттэн тутулуктаах. Онон дьон доруобуйатын көрүнэригэр, чөл олохтоох буолуларыгар маассабай спорка нэһилиэк дьаһалталара, спорт инструктордара үлэлэһиэхтээхтэр. 80 саастарыттан үөһэ тэтиэнэхтик сылдьар дьон ахсаана албиригэр кыһаллыбыт.

Кэники кэмгэ ыал буолуу ахсаана адыһаага оттон арахсы улаатта. Бу тьа сиригэр

ыччат олохсуйууга адыһаабытын көрдөрөр. Онон ыччаты, чуолаан эдэр ыалы олохсуйууга болломто ууруллар. Маны тэнэ орто саастаах сулумах дьонго суорумуу кулуубун үлэлэттибит да, үчүгэй көрдөрүүгэ тийэ илликпит. Билигин туругунан, улууска 983 эдэр ыал уонна элбэх олохторунан дэстабырыаннааах 998 дьэ кэргэн олорор.

Быйыл төрөппүт быраабыттан быһыллыбыт киһи диэн суох. Бу — үчүгэй көрдөрүү. Ыарахан олохтоох ыал — 16. Манна дохуоттара суох эбэтэр бас билэр дьаһалэр-уоттара

суох ыаллар кириэлэр. Оноуа олох уустук кэмнэригэр, балаһаннаах тупсуор диэри дьэ кэргэн киһиэ туһааннаах көмөлөрү онороллор.

Сокуоннай саастарын ситэ илик оолор дьаһалаларыгар хамыһыа учуотугар үксүгэр арыгыһыт төрөппүттээх ыаллар кириэлэр. Бу таһым уларыйбакка, 11 ыалынан сылдьар. Уолсай нэһилиэниэ бырыһаныгар таһаардахха, кыра көрдөрүү буолар. Ол эрэри суох буоларын туһугар үлэлэһибит. ПДН учуотугар тохтуур буоллаха, полицияларга сигнал киридэ да, биер кыра да түгэнтэн олоху

учуокка туруоран иһэлэр. Холобур, оолор экстреннай нүөмэргэ сымыаа ызов онорон, тутта учуокка ыһыллар түгэниэрэ бэлиэтэннэ. Онон нэһилиэниэбэ өйдөтүү үхтэ барыаа.

Күн бүгүн улууска үлэ көрдөнөр дьон учуотугар 68 киһи турар. Киһилэри социон-тракт куонкуруһугар кытыннараага, бэйэ дьаһалатын аһыналларыгар анал исписэлиэстэр үлэлэһэлэр.

Быйыл хас ый айымы биридии улахан дьаһалы тэрийдибит. Ол курдук, ыччаттарга «Тыл — омуку тыһыа» форум, эр дьон сийиэһэ, дьахталлар пленумнара ытыллынылар. Ол түмүгүнэн кэккэ сорултар турдулар.

Бу күн муньааха Сылан, Чакыр уонна Болтоҕо нэһилиэтин баһылыктара Егор Макаров, Константин Лебедев уонна Сергей Ефремов «Ылал саргыта» бырагыраама чэрчитинэн ытыллыбыт үлэлэрин биллиһиннэрдилэр. Киһилэр уопуттарын тарҕатыыга, чуолаан аа уол олоху кытта ситимин күүһүрдүүтэ үлэлэһэр товоостуобун бэлэһэлэтибит.

Ити курдук, бу көрдөрүүлэргэ тирээриэн, былааннаах үлэ-хамнас ытыллан, улууска бигэ туруктаах дьэ кэргэн ахсаана албиригэр эрэнэбит.

Саҥа кинигэ. Кытаанах нэһилиэтин устуоруйатын байытар кинигэ сүрэхтэннэ

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Кытаанах нэһилиэгэ төрүт-тэммитэ 100 сылынан, кэнэ-бэски ыччаттарга, нэһилиэк-тэрин устуоруйатын итиэннэ төрүччүлэрин үөрэтисэн баалаах дьонго анаан «КЫТААНАХ НЭҢИЛИЭГЭ. ЧУРАПЧЫ УЛУУҺА» диэн Новосибирскэй куоракка бэчээттэммит сабыс-саҥа кинигэ сүрэхтэннэ Егор Борисов аатынан Чурапчытаагы киһи бибилиэтиэкэ буолла.

Үүнэр көлүөнэ бу кинигэни лабан, дойдуларын устуоруйатын биллэлэригэр, ааспыт аа көлүөнэ дьон үтөө холобурдарыгар үөрэнэллэригэр, дьонго-сэргэбэ ытыктабыллаахтык сыһыаннаһалларыгар, салгыны өссө кэргэтэн, диригэтэн үөрэтэн-чинчийэн, ситэрен-хоторон сийилин суруйан иһэллэригэр төһүү буолара саарбахтаммат.

Кытаанах устуоруйатын эрэ буолбакка, Сыланга, Тонда-Бахсыны бүтүннүү хабар балай эмэ ыарахан ыйааһыннаах улахан кинигэни хомуйан бэлэмнээһингэ Чурапчы улуунун Бочуоттаах олохтооһо, Кытаанах нэһилиэтин Ытык кырдыабаһа, оскуола Бочуоттаах педагога, Сэбиэскэй-партийнай үлэһит Мотрена Семеновна Леонтьева,

Кинигэ тас көстүүтэ. ААПТАР ХААРЫСНАҕА ТУОҕУМЭТЭ

Кытаанах нэһилиэтин Бочуоттаах үлэһитэ, СӨ муниципальнай сулуспаага туйгуна, үлэ удаарыһыыга, 10-тан тахса кинигэ ааптара, хос ааптара Екатерина Прокопьевна Скрыбина, аспирантура выпускнига, Василий Яковлев-Далан аатынан бириэмийэ лауреата, Сэбиэскэй Соһуус Дьоруойа Федор Попов аатынан «Сердце патриота» бэлиэ хаһаайына, сэттэ кинигэ ааптара, Кытаанах нэһилиэтин баһылыгын солбуйааччы Екатерина Иннокентьевна Скрыбина үлэлэтилэр.

«Саамы улахан, үтөө тыллар Кэтиринскэ этилиэхтээхтэр. Мин кытыгаһым итиннэ кыра,

Бэйэм урут «Бойбуойдарым барахсааттар» диэн төрөөбүт колхуоһун дьонун, хас биердин ыал ханна олохтоон, тугу үлэлэбигин туһунан суруйан турабын. Билигин 92 сааһым буолла. «Олоһум аргыстара» диэн кинигэни суруйуохпун баһарабын да, хайдах эрэ кыайан ылысбакка сымдыабын. Онон дьэ, бу кинигэни билиһиннэрин буолбутунан, эһиги иэнигитигэр «ол кинигэбин суруйуодум», — диэн Мотрена Семеновна бар дьонун ортоугар улахан былааннааһын кэпсээтэ.

Чурапчы улуунун дьонутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Яков Оконешников, Чурапчы улуунун бэтэрэжнэрин Сэбиэ-

тин бэрэссэдээтэлэ Мотрена Матвеева, Кытаанах нэһилиэтин баһылыга Егор Потапов, Килэнкиттэн төрүттээх Татьяна Матвеева, Александр Коркин, Зоя Захарова, Айталиа Пономарева, Платон Коркин, 1987-1992 сылларга солхуос дириэктэринэн үлэлээбит Григорий Смирников, Андрей Саввин аатынан Чурапчы кыраайы үөрэтэр уонна этнография мусуойун дириэктэрэ Афанасий Захаров, Скрыбиннар аймах-былэ дьонноро, чугас доһотторо эрдэ тыллара эттилэр. Кинигэ сүрэхтэнитин киһи бибилиэтиэкэ үлэһитэ Марфа Кузьмина баһылаан-көһүлөөн ытты.

«2005 сыллаахха Мотрена Семеновналыын Кытаанах нэһилиэтин туһунан бастакы кинигэни таһаарбыппыт. Ол кинигэбит Ааа дойду Улуу сэриитин тизмэтин хабар этэ. Онон өрө көтөбүллээн, Семеновна: «Өссө биергэ үлэлээн, сэрин кэмгитэн билингити кэмгэ диэри кинигэтэ бэлэмнээххэ», — диэбитэ. Маннай сөбүлэспэтэбим. Онон бу кэники илиинэн суруйбут матырыйаалларын ааалан остуолбар ууран кэбиспитэ. Онон сизэтэрэн, санаа кириэн, 2008-2009 сылтан, Чурапчыга үлэбинэн кэлэ-бара таарыйа, архыппка, бибилиэтиэкэлэргэ сымдыан, хаһыаттары хаһан, матырыйааллары хомуйбуту-

нан барбытым. Суруйуу буолан баран син биер архыпп даан-найдарыттан төрүүттээх буолуохтаах, кыра-кыраалаан киллэрэ сылдьыбытым.

Бу кинигэбэ сэрии кэни-нээбэи кэм барыта киридэ: колхуостар, сөххуостар, сударыстыбаннай тэрилтэлэр, манна сүрүннээн биллилээх дьоммут сурулуунулар, итиэннэ ким-туох ситиһилээбэ барыта испиһэж быһымынан бэлиэтэннэ. Килэски урут-уруккуттан Чурапчыны кытары тэнигэ спорт туонатанан ааттанар этэ. Тоҕо диэтэххэ, Алексей Собакиннаахтан саҕалаан, өрөспүүбүлүккэ тийэ улахан ситиһилэрдээхпит, ол иһин бу спорка улахан балаһа аналла. Итини таһынан ахтымы арыый адыһаабыт, ол онугар колхуостар, сөххуостар дьоммут, оробуочайдарбыт ситиһиллэрэ, регалиялара киллэрилиннэ. Оскуолаттан элбэх учууталы кыллэрэ сатаатым, иннэ гынан кинигэбит хабар кэнэ сүрдээх улахан буолла», — диэн элбэх кинигэ ааптара Екатерина Прокопьевна кэпсээтэ.

Кинигэ ааптардарыгар айар-тутар үлэбит сытыы бөрүөтэ сыппаабатын, өссө үрдүк ситиһинилэри баһарабыт! Үүнэр ыччаккытыгар үлэлээх бэлэби уунар үтөө холобургутунан киһи туттабыт.

Уһулуччулаах дириэктэр-тэрийээччи

Ахтан-санаан. Алексей Шадрин педагогиката бэйэтэ туспа, ураты, норуоттан тахсар дириг силистээх-мутуктаах этэ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

“Мин көлүнэм уустук олоһу олордо: уодаһынаах сэрии сыллара, хоту көһөрүлүү. Олохпутун ды булунаан эрдэһитинэ, уларыта тутуу, иннэ-кэннэ биллибэт ырыынак... Ол эрэри үлэни өрө тутан олохпутугар сирдэр-бэккэ кэллибит”, - диин санаатын үлэстибитэ 70 сааһын туолаары сылдьан, СӨ үтүөлээх учуутала, ССРС уонна РФ физкултуурага уонна спорка туйгуна, “Урожай” уопастыба бочуоттаах чилиэнэ, XX-с үйэбэ спорт лауреата, Чурапчы улуунун бочуоттаах олохтооҕо Алексей Спиридонович Шадрин. Кини 75 сааһын туолаат, сотору 2004 сыл муус устар 21 күнүгэр бу орто дойдуттан букатыннаахтык арахсыбыта.

1929 сыллаахха кубулдаттаах кулун тутар ый 19 күнүгэр Чурапчы улуунун Аччабар нэһилиэгэр Дьабыһа алааһыгар Шадриннар дьыа көргөтүтэ тохсус, бүтэһигинэн, уол оҕо төрөөбүтэ. Олексей диин сүрэхтээбиттэрэ. Оһоһос түгэһинээви оһолоро, сахалыы эттэххэ, ситиһиэтэ, буутун этэ буһуута, холун этэ хойдуута 1 мистэрэ 82 см үрдүктээх, 110 киһи мыйаһынаах, киһи эрэ барыта үөрэ көрөр, саха уолана буола улааппыта. Шадриннар бары даҕаны кииппэ, модьутааҕа көрүгүнээх, бэйэлэрин кыанар удуурдар этилэр. Ол эрэри баардарын биллэрэ сатаабыттара иһиллибэт. Арай Олексей аҕата Испирдиэн Чурапчы Амматыттан тахсар туора үрэххэ баар Соххордуйа аартыгар балай да мыйаһынаах тааһы млан суол кытымыгар бырахпытта, биллгин да онно сытар диин кэпсээн баар.

Алексей Спиридонович даҕаны биллэ-көстө сатаабаҕа. Эдэр оҕоһунууһунан арай аҕыһах күрэхтэһиллэргэ кыттыбыттаах. Педучилищета үөрэнэ сылдьан, 1946 сыллаахха 17 саастааҕар, хамаанда састаабыгар киирсэн, оччотооһу “Колхозник” уопастыбага улахан дьонно хайыһарга өрөспүүбүлүкэ бастыры иһин күрэхтэспитэ. Хамаанда хапытаана эмнэ бэрт кэмчи саҥалаах Кирилл Пермяков күрэхтэһии иһиннээҕи киһэлээ: “Олексей, сарсын ыраах сиргэ сүүрүөҥ, мэ, бу кыра арыы баар”, - диит, кумааһыга сууламмыт дьолу арыыны куду анньан биэрбитэ. “Арыы сиилиллибитэ... Үс көс сиргэ сүүрбүтүм. Хайыһарым бэйэбинээҕэр быдан кылгас оҕо хайыһара этэ. Ону тирбээҥ быһаалаах ынах этэрбэстэр кэптитим. Улаханньык иһиллэһиппин өйдөөбөппүн. Холку соҕустук бастаабытым. Эстафетага эмнэ”, - диин кэлин аа-дьуо ахтара Алексей Спиридонович. Салгыы 1957 сыллаахха бар-

дыгэстээх орто оскуолатыгар дириэктэрдий сылдьан, ыччаттар уонна устудьуоннар өрөспүүбүлүкэтээҕи бэстибээллэригэр киирэн үгүүнү быраһыыга күрэхтэспитэ. Кинини ким үөрэттэ, эрчийтэ баарай? Үгүү быраһыытын арай соҕуруу үөрэнэ сылдьан ыраахтан көрөр буолара. Кини көрдөрүүтүн ким да түпсүрбэҕа, чөмпүйүөннээбитэ, саҥа рекорду олохтообута.

Көҥүл тустуу өрөгөйдөөн сайдыбыт, аар-саарга аатырбыт кэмгэр, Чурапчы интэринээт-оскуолатыгар биллиилээх тирэһээрдэр, аан дойдута кизиник сурадырбыт тустууктар кэлитэли сылдьыбыттара. Онуоха дириэктэрдэрэ Алексей Шадрин ол аарыма ааттаахтары кытта иһин-иһиллэриттэн тутуһар, сороҕор хары баттаһар дьээбэлээбэ. “Иван Ярыгин, Абильсент Айханов (казах омух бухатыыра) киһи сыстыбат, ойуччу кытаанах дьон этилэр. Александр Медведь сымнабас иһиллээбэ, албаһынан, сылбырбатынан дьону баһыйара. Ылгын чыгыбатынан икки бууттаах гиирэн аспыппыт. Мин көтөхпүтүм. Киһим, төгө эбитэ буолла, үөһэ аспатаҕа”, - диин кэпсирэ Алексей Спиридонович. Кини биллэр спортсмен аатын сүкпэтэбэ, арай спорду көбүлээччи, тэрийээччи быһымынан Саха сиригэр дириг суолу-иһин хаалларда.

1948 сыл сааһыгар Чурапчы педучилищетын бүтэрбитэ. Оччолорго педучилище выпускниктары Саха сиригэр уһук хотугу оройуоннарыгар ыыталлара, Ким да куотуна, аккаастана сатаабат этэ, үөрэ-көтө тарваһарбыт. Алексей оннук саныы сырыттагына, гүһүн баттаппатах өттүттэн: “Красноярская кыраай Эбэнки национальнай уокуругар Дьэһийэ 7 кылаастаах оскуолатыгар Н. Габышевтынан (бииргэ үөрэнэр табаарына) учууталдыы баралыт. Онно сахалар бааллар,

сахалыы тылы билэр учууталлар наадалар”, - диин соһупуттара. Тэһнэһиэхтэрэ дуо, ханна баарын удумадалатан да билбэт сирдэригэр барбыттара. Ууга түһэр самолет сылга иккитэ көтөрө. Сир аайы хаайтаран, үөрэх сыла сабаланыыта, Дьэһийэдрин булбуттара. Оскуола 7 кылаастааҕа. 140-ча оҕо үөрэнэрэ, саха алпаабытынан үөрэнээлэрэ. Бодоруһан биллэххэ, адыас түг былыргы, эргэбит саха тыллара манна бааллара. Алексей Спиридонович дириэктэринэн анаан кэбиспиттэрэ. Дьэ, ол курдук, салайар үлэбэ бастаан сүрэхтэһиэтэ ыраах Дьэһийэ 19 саастааҕар саҥаламмыта. Онно 4 сыл үлэлээбитэ. Учуутал, салайааччы быһымынан уопутурбута, бусту-ханпыта.

Үөрэххэ баҕа Ленинград куоракка тиэрдибитэ. Саха ыччаттын бийигэ буолбут А.И. Герцен аатынан педагогическай үнүстүүтү ситиһилээхтик (кыһыл дипломуна) бүтэрбитэ. Өрөспүүбүлүкэбэ 18 сыл үөрэх министриинэн үлэлээбит Н.И. Шарин, тылааннаах тирэһээр Д.П. Коркин, биллиилээх тустууктары В.Г. Румянцевы, К.П. Григорьевы уо.д.а. кытта биһиргэ үөрэммитэ, кэлин кини дьылбатыгар үтүө сабыдыалламмыта.

Дойдутугар, Сахатын сиригэр эргиллэн кэлэн Бэрдыгэстээх орто оскуолатыгар дириэктэринэн аһаммыта. “Үчүгэй дьонноох-сэргэлээх, ыччаттаах оройуон этэ, бэркэ табыллан үлэлээбитим”, - диин ахтара Алексей Спиридонович. Үлэлээтэҕин иккие сааһыгар, Н.Н. Тареккай оскуолага кэлэ сылдьыбыта. Спортивнай үлэ үчүгэйдик ыһылларын хайаабыта, саала тутарга ойуктута.

Сайын үөрэх министриэ 3.П. Саввин ыһыртаран ылбыта. “Булун оройуонугар Күһүүргэ саҥалаы тиһтээх оскуола-интэринээти аһабыт. Оро-

йуон киһиэ Тиксингэ көһөр. Арыы эрэнэр, кыахтаах дьоммутун бу оскуолаларга ыһтабыт. Баран дириэктэрдээ”, - диин быһаччы эппитэ. Күһүүргэ тиһитэ – саллыылаах дойдута этэ, хайаларын үрдэ хаарынан кылбайан олороллоро. Бастаан утаа, төһүүбүт киһи диин санаалар кииртэлээн ааспыттара. Онгон дьэ саҥаламмыта, өрөбүлэ, сыһыналара, эһин төлөбүрө да суох үлэ.

Саҥа дириэктэр кэлэктинбин, үөрэнээччилэрин үлэбэ түмүтэ. Оччолорго оскуола-ларга саҥа олохтоһон эрэр оҕо бэйэтин бэйэтэ дьаныһытынан уонна үлэбэ иһитини кытаанахтык киллэрбитэ.

Эргийэн-эргийэн, 1963 сыл сэттинньи саҥатыгар дойдутугар Чурапчыга кэлбитэ. Интэринээт-оскуолага дириэктэринэн аһаммыта. Оччотооһу оскуола базата быстар мөлтөҕө. Ол эрэри көҥүл тустуу саҥа сайдан эрэрэ. Дмитрий Коркин манна үлэтин кэлбит кэмэ этэ. Дмитрий Петровиһы өйүөххэ, базаны тэриһиэххэ наадаһын Алексей Спиридонович үчүгэйдик өйдөөбүтэ. Эмнэ учууталларын, оһолорун түмэн, бэйэ күүһүнэн мас кэрдөн, тийэһитанан икки спорт сааланы уонна Дмитрий Коркин оһолор тэллэхтэһигэр баар, көрбүт эрэ барыта биһирин сайынны маннһын туппугутара. Элбэх туруорсуу түмүгүнэн, 1966 сыллаахха оҕо спортивнай оскуола саҥа босхоломмут каадырдарынан хааччылыбыта. Салгыы икки оһолор дьыа, бааныык, танас сууһар дьыа, гараас үлэбэ иһирбиттэрэ. Интэринээт-оскуола иһиллээччилэрин ситиһиэтэ Саха сиригэр, Арассыһаҕа, Сойууска, атын дойдугарга, бүтэһигэр Олимпийскай оонньууларга тиһэ дордоонноохтук дуораһыбыта. В. Карпов, И. Федосеев, С. Макаров, Н. Захаров, Р. Дмитриев, П. Пинигин, А. Иванов саха норуотун албан ааттаабыттара, интэринээт-оскуоланы “тустуу университетынан” сүрэхтээбиттэрэ. Маннһын үрдүк спортивнай көрдөрүүнү ситиспит тыа оскуола баарын иһэ иликпин. Бу Алексей Спиридонович үлэлээбит үлэтин үрдүк чылчаала этэ.

Дмитрий Коркин уһулуччулаах тирэһээр буоларын ким да кэлдээспэт. Ол эрэри Алексей Спиридонович көнө сүрэхтээх атас-доһор, салайааччы өйөбүлэ Дмитрий Петровиһы ситиһиитигэр улахан көмө буолбута саарбаҕа суох. Бэйэлэрин дьыаһыгэр оһолдо сылдьыбыттара, ыал-кэргэн буоларыгар сүбэ-ама буолбуттара, дьыһиниуотун тэриһиһигэр көмөлөспүтэ, араас кэпсэтиилэргэ, туруорсууларга Дмитрий Петровиһы Алексей Спиридоновиһы дурда-хаха оһоһоторо, иһитинэ курдук эрэнэр.

Спортивнай оскуола-ларга

үлэлээбит сыллаларыгар сүүһүнэн ааҕыллар спорт маастардара, спортивнай үктэл саамай үрдүкү чылчаалыгар дабайбыт албан аатырбыт спортсменнар, өрөспүүбүлүкэ норуотун хаһаайыстыбатыгар биллэр кылааты киллэрсибит уонна үлэтин сылдьар дьолурудаах ыччаттар үүнэн табыстылар.

Алексей Шадрин тугу-тугу үлэлээбэтэ баарай? Интэринээт-оскуолага олоһун булунаһ, кэскиллээхтик үлэтин сырыттагына, ойутан киллэрэн, райсэбиһигэр исполкомун бэрэсэдээтэлин солбуйааччытынан быһбардаппыттара. Үрдүк дуоһунаһы соҕо сөбүлээбэтэбэ, иһигэр ылымматаҕа. Түөрт сыл үлэлээн баран интэринээт-оскуолатыгар төһүүбүтэ. Куоракка иһитибэт оһолор өрөспүүбүлүкэтээҕи интэринээт-оскуолатыгар балай да уһуннук дириэктэрдээбитэ.

Дьыһинэн, Алексей Спиридонович Саха биһир ыччаттыгар улахан олоһу олорон ааста. Иннэ-кэннэ суох бүүс-бутунуу ыччакка, ыччаты иһитингэ аһаммыт олоһу! Оттон кини педагогиката бэйэтэ туспа, ураты, норуоттан тахсар дириг силистээх, мутуктаах. Кини дьыа сахалыы өйүнэн-санаатынан ылбыт теоретическай, педагогическай, методическай билиһиниһигэр тирэһиһэн, бэйэтин норуотун педагогикатын үс хайысхатын тутуһан үлэлээбит эбит диин түмүккэ кэлэһин.

Алексей Шадрин үөрэбэ суох тыа ыалыгар төрөөбүтэ, иһиллибитэ, Ынах хомуйан, ньиэрэ эһтэрэн улааппыта, оҕус муһунуу быатын соһор буолуодуттан от-мас үлэтигэр эриллибитэ, үлэ тыһыннан тыһынааммыта, үлэни өрө туһутта, үлэни олоһун илгэтэ онгоһубута. Үлэһин иһити педагогикатын киһиэхэ төрөппүт иһэтэ, аҕата иһэрбитэ.

Кини үлэлээбит оскуола-ларгар оһолор эт-хаан өттүнэн сайдалларыгар аһаллаах базаны бастатан туран тэрийэрэ уонна үөрэнээччилэр, иһтээччилэр физкултууранан уонна спордунаах дьарыктаналларыгар кыаһы биэрэрэ, бэйэтинэн кытта көһүлүүрө.

Бэйэтин норуотун мууда-рай педагогикатын этигэр-хааныгар иһэринэн, ону бары өттүнэн аһыгы педагогическай наука ситиһиллэригэр олоһуран салгыы сайыннаран, саҥа үүнэр көлүннэни иһитигэ-үөрэтигэ, эт-хаан өттүнэн сайыннарыыга саҥа суоллары арыыбыт, сүгүн кылааты киллэрбит XX-с үйэ уһулуччулаах дириэктэрэ Алексей Спиридонович Шадрин этэ дьыһтэһинэ, арааһа, алҕаһабатым буолуо.

Михаил Пермяков, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, Чурапчы улуунун бочуоттаах олохтооҕо.

Кэрэни айан-тутан таһаарар Альбина Дьячковская

Кэпсиэхпин баҕарабын. Кини норуот маастара, «Үөрүү» оҕо дьоһурун сайыннарар киин педагога, бу идэтигэр бэриниилээхтик үлэлээбитэ номнуо 30-ча сыл буолла.

Наталья СИБИРЯКОВА

Хас биридир киһи бу олоххо туох эрэ сырдыгы, үйэлээҥи айа-тута, үтүөнү үмүрүтэ, кэрэни кэрэхсир, үөрүүнү үксэтэ кэлэр. Дьылба хаан ыйааһынан суолгун таба таһанан, дууһаҥ сытар дьыала-тын булунаҥ аһамыт ыллык-кыһаҥ эрэллээхтик инниг диэки хардыылыыр буол-лаххына, дьонго холобур буоларыҥ, туһаны аҕаларыҥ, айымньылаахтык үлэлииринг уон оччонон үрдүүр, кэҥир аналлаах.

Бүгүҥүгү хаймаппыт ылды-та илиитинэн тутан-хабан кэрэ айгэни айан таһаарарын аһан ол билгитин-көрүүтүн үүнэр көлүөнэҕэ интэриэс, үөрэтэр идэлээх Альбина Дьячковская. Кини норуот маастара, «Үөрүү» оҕо дьоһурун сайыннарар киин педагога, бу идэтигэр бэриниилээхтик үлэлээбитэ номнуо 30-ча сыл буолла.

Дьячковскайдар мал бастаан Одьулуун нэһилиэгэр олорбуттар. 1995 сыллаахха Чурапчыга көһөн кириэн дьэ туттан, туһунаҥ буруо таһааран, икки уол, биэр кыыс оҕолорбуттар. Билгитин улахан уол тутууга, кыра уол омук тылын учууталынан Дьоккуускайга, кыыстары Москва куоракка улахан тутуу тэрилтэтигэр проектировщиһынан үлэлиилэр.

Альбина Семеновна, Николай Егорович дьыаларыгар сырыттаахха, киһи ураты иэйингэ куустарар. Манньык курдук ис кирибэх, сибэккинэн, күөх үүнээйинэн толору, мал-сал барыта орун-оннугар уурбут-туппут курдук истини-иһирэх тыыннаах дьэ аҕыйах дьэ бэлэтиэхпин баҕарабын. Хаһаайттар мизбэллэрин бука барытын бэйэлэрин илиилэрин сылааһын иһэрэн онорбуттара тутта хараахха быраҕыллар. Альбина Семеновна этэринэн,

бастаан утаа, бу киһилэр олорор алаастара саас, күһүн мэлдьи толору уудаах буолан дьэ өрүү сииктээх, киһи кута-сүрө тохтообот эбитэ үһү. Дьэ кэргэнигэ бэл, дьыаларын атыылаан киһи куоракка көһөр санаалар кириэ сылдыбыттар. «Ол эрэн оҕолорбут төрөөбүт, улааппыт дьыаларын харыйыаллар, харыстыллар, күндүтүк санымылар эбит дьэ түмүккэ кэлэн, аҕыйах сыллаахтыа дьыаланын көтүрөн, акылаатын бүтүннүү көтөхтөрөн, буор кутан, маһынан үрдэтэн, барытын саҥардан, толору хааччылыы киллэрэн улахан өрөмүөн онорбуттук. Кэргэним Николай Егорович быраатынанан, уолаттарынан үлэ бөҕөнү көрсүбүттэрэ», - дьэ үлэстэр Альбина Семеновна. Инньэ тынан мал ийэтэ саҥардыллыбыт дьыалта үгүс үбү утары ирдээбэккэ тупсаҕай көстүүлэнэригэр санаатын ууран, араас ньыманы тобуларга дьулуһар. Онон Санкт-Петербург куоракка «Редизайн» дьэ үөрэх баарын булан онлайн кууруска үөрэммит. Ол кэмгэ биллэр дизайнер Дая Заворохина эргэ мизбэли саҥа тыынныырга туттуулар экологическай кырааскаларын киһи араҥада таһааран эрэр кэмэ буолан, Альбина Семеновна киһиэхэ партнер быһытынан үлэлэһэр-

гэ ылсыбыт. Дьэ уонна ылбыт билгитин туһанан, дьыбаантан, олоппостон саҕалаан, араас ыскааптарга тийэ уруккуну саҥардан онорон саҕалаабыттар. «Киһи бэйэтэ тутан-хабан онорбут мизбэлэ барыта тыыннаах курдук, ураты ауралаах буолар. Маҕаһынтан атыылаһы мал оннук буолбэт. Ол иһин дьыаҥ иһигэр баары барытын тупсарарга, араас ньыманы туһанан саҥа тыынныырга, киригэтэргэ ыһааһабын», - дьэ санаатын үлэстэр дьэ кэргэн далбар хотуна.

Дьячковскайдар тизэргэн-изэригэр киһи болҕомтотун тутта тардар өссө биэр уорабай - саха балаҕана буолар. «Мин оҕо эрдэхпиттэн сайын аайы сыныһааһымн эбэбэр, эһэбэр балаҕаҥа аҕаарбыт буоламын, ол ураты кэмнэри олус дьэ ахтар этим. Инньэ тынан олоҕум аргыһыгар этин киллэрэн, Николай Егорович уолаттарынан, сиэннэринэн илэрээ сыл бу балаҕаммытын тутан саҕалаабыттар. Билгитин да иһигэр ситэрэбит-оноробут үгүс. Ол эрэн холлоҕосторунан туруору уруккудуу онгоһуулаах балаҕаммыт номнуо дьэ кэргэммитин биэр тыынна түмэр сирбит буолбуттун бары да астынабыт. Манна сахалыы иһиттэри, малы-салы мунньабын. Өссө да онгоһулара, ситэриилэрэ үгүс. Үөрөһүм дьэ - сиэннэрибиз аҕаларын, эһэлэрин кытары табис-тэҥнэ бу балаҕаммыт тутуугугар үлэстэпиттэрэ уонна сиэммит ол тизмэтигэр дакылаат бэлэмнээн научнай-практическай кэмпириэнсийэҕэ бастыһар кэккэлэригэр киирбитэ», - дьэ Альбина Семеновна кэпсир.

Хаһааппыт бүгүҥүгү дьоруойи ис кирибэх көстөр дьуһунуттан, тутта-хапта сылдыарыттан даҕаны киһи үлэтэ кэрэ айгэтин кытта ситимнээх тутта биллэр. «Үөрүү» оҕо дьоһурун сайыннарар киин саҥа уораба-

йын иккис этээһигэр киһи айар-тутар мастарыскайыгар «Иэйи» куруһуокка дьарыктанар оҕолор үөрэ-көтө айманалара иһиллэр. Кинилэртэн хас биридириттэн да туһуластаахха, бары биэр киһи курдук, куруһуоктары, салайааччыларын олус дьэ сөбүлүүлэрин этэллэр, соторутааҕыта Кытайга Янцзы куоракка бэстибээлгэ кыттан Гран-при хаһаайттар буолбуттарын, Владивостокка океанариумуга, «Стекланнай бухта» сылдыбыттарын өрүүсү кэпсирдэлэр. Салайааччылар Альбина Семеновна ыйытынан-кэрдитинэн ол «Стекланнай бухта» аҕал-быт таастарынан кыраасканы, эпоксиднай сымаланы туһанан олус тупсаҕай хартыына онорбуттар. Куруһуок араас хайысханы хаба үлэлиир. Ол курдук, оҕолор валяниенан, тигинэн, эпоксиднай сымаланан уустаан-ураннаан онороллорун, айалларын таһанан «Ай. Тек. Кэт» муода тыйаатырыгар дьарыктаналлар. Ол эбэтэр кыра кылаастан умсу-гуһан дьарыктанар иһигилээччилэр оҕолорун түмүктүүлэригэр бэйэлэрин ааптарыскай таҕастарын кэлиэксийэтинэн тупса көрүүлээх, буочардаах дизайн, инстэннэҥ да буолан тахсыахтары сөп. Альбина Семеновна: «Оҕо биэр кабинет иһигэр олорон сайдыбэт. Биһиги үлэстэрибизинэн үгүс кураһтарга, көрүүлэргэ, маастар кылаастарга, бэстибээлгэ, научнай-практическай кэмпириэнсийэлэргэ ситиһилээхтик кыттабыт. Ити оҕолор эппиттэрин курдук, быйыл кулу тутар ыйга Кытайга Янцзы куоракка баран «Ритмы дружбы» дьэ бэстибээлгэ кыттан Гран при хаһаайттар буолан кэлибит. Ол иһинэ Турцияга сылдыбыппыт. Манньык хабааннаах куонкурустарга сылдьан оҕолор харахтара кэҥир, биллилэрэ-көрүүлэрэ хангыр, үлэбитигэр саҥа сүүрээһинэр, идэйдэлэр киирэллэр. Биллэн турар, бу барыта төрөппүттэри кытары ыкса ситимнээх үлэтэн тахсар. Кинилэр бу устуудьуабыт үлэтин өйүүр, оҕолор сайдалларыгар улахан суолтаны уура буоланнар биһиги эрэллээхтик иннибит диэки хардыылыбыт. Эрдэ үөрэммит оҕолорбун, кинилэр төрөппүттэрин кытары билгитин даҕаны сибээспитин быспакка билэ сылдыбыт.

Бэйэм норуот маастара буоларым да быһытынан, таҕас кырааһынынан инстэннигэ, оҕуруонан тийигэ тирээһиним да быһытынан куруһуоктар оҕолору дьарыктыырбар сахалыы сүүрээһини хайаан да киллэрбим. Саха оҕото маны хайаан да билэ-тээх, этигэр-хааныгар иһэри-

Ситиһилэрэ

СО үөрэҕириттин туйгуна, Саха өрөспүүбүлүкэтин, Чурапчы улуусун норуотун маастара, «Саха сиригэр эбии үөрэхтээгин сайдытыгар кылаатын иһин» бэлэз хаһаайката Альбина Дьячковская айымньылаах тус үлэтин тиһиктэрэ:

2007 с. эбии үөрэхтээгин педагогтарын «Сердце отдаю детям» өрөспүүбүлүкэтээҕи күөн курастарын кыайылааҕа;

2017 с. улуустазы «Далбар Хотун» куонкурс кыайылааҕа;

2017 с. өрөспүүбүлүкэтээҕи «Далбар Хотун» күөн күрээ «Уран Хотун» номинация кыайылааҕа;

2019 с. Нам улуусугар ытыллыбыт XIII өрөспүүбүлүкэтээҕи Олонхо ыйааһыгар сахалыы таҕас күөн күрэһин (Дьэ кэргэн маанылаах таҕаһа) кыайылааҕа;

2019 с. Нам улуусугар ытыллыбыт XIII өрөспүүбүлүкэтээҕи Олонхо ыйааһыгар «Кэрэҥ өҥ кизгэллээх, кылаан түү кыбыччылаах саха далбар мааны таҕаһа» күөн күрээ кыайылааҕа;

2019 с. «Текстильный букет» норуоттар икки ардыларынааҕы декоративнай устууба фестивалын дипломун хаһаайката;

2022 с. өрөспүүбүлүкэтээҕи куонкурска тупса кэтиллэр бастыҥ кизгэли оноруу иһин 2-с истизэппэнээх диплом хаһаайката;

XXI-с Евразия национальнай көстүүмүгэ үрдүк муодатын куонкуруһун дипломун хаһаайката;

XXII-с Евразия «Этно-Эрато» национальнай көстүүмүгэ үрдүк муодатын куонкуруһун I-нэ истизэппэнээх дипломун хаһаайката.

эхтээх, «биһиги күннээҕи кэтэр да таҕастыгыгар манньык элэмнэһини туттуохпутун сөп эбит ээ» дьэ түмүккэ кэлиэхтээх дьэ санымылар. Ол иһин иһигилээччилэрим бу мастарыскайыт иһинэн үлэлиир муода устуудьуабытыгар тиктибит таҕастарын үөрүүнү кытары кэтэллэр. Быйылгыттан бу устуудьуабыт үлэтин арыый уларытан мээҥэ тикпит таҕастарынан муода көрдөрүү эрэ буолбакка, таҕас кэлиэксийэтинэн театризованнай туруоруу онорон көрдөрөргө холонон эрэбит. Онон иһики үлэбитигэр былааммыт киһи, «Үөрүү» киһимит саҥа дьыаҕа киирэн үөрүүбүт үгүс», - дьэ санаатын үлэстэр.

Дьэ, ити курдук, Чурапчы-бытыгар талба талааннаах, уран тарбахтаах, ураты дьөһүрдээх дьон биһиги кэжэбитигэр бааллар. Альбина Семеновнага айымньылаах үлэтигэр өссө да үрдүктэн үрдүк ситиһиллэри, саҥа саҕахтары баҕарабыт!

Оџунан ытыы көрүнгэ сайдарыгар баҕарабын

Спорт. Чурапчыга ох саанан ытыы көрүнгэ спорт быһыытынан сайдыбыта 60 сыла буолла.

Мария ПОПОВА

Ох саа көрүнгэ 1964 с. биһиги Чурапчыбыгар өрөспүүбүлүкэ бастакынан тэриллбитэ. Ол кэмнэргэ үтүөкэннээх энтузиаст дьонноох буолан, ырааҕы өтө көрөн, оройуонмутугар спорт бу көрүнгэ баар буоларын таба өйдөөн үлэни саҕалыыллар.

Спорт комитетин бэрэссэдээтэлэ А.К. Софронов саҥа үлэлээн эрэр кэмнэргэ этилэр. Кини Чурапчыга тутуу учаастагар үлэли кэлбит Стасов Павел Михайловичы ыгыран, кини сөбүлэниҥ ылан, уопсастыбаннай тириэньэр буоларыгар сөҕүнөн, үлэ саҕалаан. Өрөспүүбүлүкэ кэлбит 14 устуука немецкэй ох барыта Чурапчыга кэлэр. Павел Михайлович ыччаты түмэн, сизексийэтин саҕалаан барар. Аан бастаан дьарыктаммыт оҕолоруттан 1965 с. Чита куоракка Саха сириг оҕолоро, ыччаттара Сибирь уонна Хотугу Илин күрэхтэһиитигэр 3-с бочуоттаах миэстэни ылан кэллэр. Ол күрэхтэһиигэ 1-с иштилээһиннээх разряд нуорматын Евдокия Сивцева, Артур Попов толороллор. Дьэ, бу күрэхтэһииттэн саҕалаан, Саха сириг хамаандатыгар ситиһинилэр кэлэн иһэллэр. 1967 с. Павел Стасов сахалартан бастакынан ССРС спордун маастарын, оттон кини иштилээччигэ Илья Васильев спорт маастарыгар хандьыдаат нуорматын толороллор. Бастакы өрөгөй кыайынан 1968 с. Улан Үдэ куоракка Арасыйаа юниордарга күрөхтөр Саха сириг хамаандата Бурятия, Чита курдук күүстээх охчуоттардаах хамаандалары кэннигэр хаалларан, бастакы миэстэни ылаллар. Кыргыттарга: Шура Христофорова, Маша Дьячкова, Ира Васильева, Света Фа-ин-

фо оттон уолаттарга Коля Оконешников, Дима Ноговицын, Миша Филатов, Гриша Смирников бары Чурапчы орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ ситиһинилээхтик кытталлар.

Дьэ, бу кэнниттэн атын улуустар ох спордун сэргээн, Уус Адданга, Уһаа Булууга, Ленскэйгэ, Майага сизексийэлэр аһыллаллар.

Манчаары оонньууларын бастакы күрэхтэһиитэ Майага буолар. Оһно дьахталларга Ульяна Сидорова - Морфунова, эр дьонго Павел Стасов, кыргыттарга Шура Христофорова, уолаттарга Коля Оконешников чемпион урдук аатын ылаллар. Хамаанданан Чурапчы 1-кы миэстэни ылар.

Бу күрэхтэһиилэр кэннилэригэр Сибирь уонна Уһук Илин күрэхтэһиилэригэр, Арасыйаага араас таһымнаах күрэхтэргэ, тириэньэригэр Павел Михайлович таһаарытынан кыттан, Сахабыт сиригэр син балай даҕаны ситиһинилэр кэлэн испиттэрэ. 1968 с. спорт-оскуола иһинэн оһно аналлаах сизексийэ үлэлиир. Тириэньэрдэринэн Павел Стасов, Илья Васильев үлэлииллэр.

1969 с. Алушта куоракка Саха дьахталларыттан бастакынан ССРС спордун маастарыгар хандьыдаат нуорматын толорбун. Оһтон дьахталлартан бастакынан Сойуус спордун маастара 1980 с. Мария Игнатьева - Алексеева толорор. Эмиз ити сылга маастары Надежда Спиридонова толорор. Тириэньэрдэрин кэнниттэн уолаттарбыт Владимир Слепцов, Михаил Матвеев толороллор. Оһтон ыла, Сахабыт сиригэр ох спорда күүскэ сайдар. 1000 охчуту биһиги тириэньэригэр иитэн таһаардаҕа, хас биридирин ситиһини кини үлэтин түмүгэ буолар. Төрөппүт кыһа

Анна Стасова Арасыйаа Олимпийскай хамаандатын чилиэнинэн сылдыбыта, 1994 с. 1995 с. Мальтага буолбут 16 дойду кыттылаах норуоттар икки ардыларынаагы турнирга бочуоттаах II-с миэстэни ылан турар. Рим куоракка, Италияга Европа кубогар Арасыйаа хамаандатын састаабыгар киирсэн, Петр Михайлович Стасов бу үлэлээбит сылларыгар III-с миэстэни ылбыта. Сахабыт сиригэр 25 сойуус, Арасыйаа спордун маастардарын иитэн, үөрэтэн таһаарбыта. Кини иитиллээччилэрэ 24 төгүл Арасыйаа «Урожай», «Спартак» уопсастыбаларын чемпионунан буолбуттара. Кинилэр ортолоругар Матвеев М.Н. төрт төгүл, Попова (Прокопьева) М.Е., Алексеева (Игнатьева) М.С., Слепцов В.Н. - үсгүү төгүл, Спиридонова Н.С., Попов А.И. - иккили төгүл, 6 төгүл Сойууска Сэбилланилээх күүстэр чемпионнарынан, 27 төгүл Сибирь, Уһук Илин уонна 70 төгүл Саха сириг чемпионнарынан буолталаабыттар.

Дьэ, ити курдук, 60 сыл тухары, кыратык сималийэн да ыллар, ох көрүнгэ Сахабыт сиригэр балысханлык сайда турар. Күн бүгүн Олимпиада урдук чыпчаалларын дабайыыга былааннаах үлэлэр тиһиктээхтик ытыллаллар. Ол курдук, спорт-оскуоланы бүтэрбит ыччаттарбыт Александр, Михаил Филатовтар, Михаил, Анна Стасова - Алексеевтар, охпунт биһир саҕатын көрүнгэр үлэлээх сылдыар, бу соторутаагыта «Үтүөлээх тириэньэр» аатын ылбыт, өбүгэлэригэр саҕаттан «тиһиги хараха табар» бэргэн ытааччылары нилээн-саҕалаан үлэли сылдыар Борис Олесов оройуонмутугар ох иккис тыһын ыларыгар тириэньэр Павел Михайлович үлэтин салҕаан.

Сергей Майоров эрчийэр оҕолоро өрөспүүбүлүкэ, Арасыйаа биллэн эриллэригэр кини үөрэр эрэ. Уонна манна эбэн эттэххэ, Станислав Захаров дириэктэринэн үлэлиэригэр, спорт оскуолабыт филиала охчуоттарыгар дьарыктанар миэстэ анаабытын биһиги, бэтэрээннэр, астына көрдүбүт. Бу аҕыйах хонуктаагыта 55 сыл анараа өттүгэр биһигэ 4 сыл Арасыйаа сүүмэрдэммит хамаандатыгар сылдыбыт дьүөгэм кэлэн күндү ылдыт буолан, иштэринээһинтэ төмүтүгэр сыдыан, Институт (сал. Готовцев И.И.), спорт-оскуола (дир. С.А. Захаров), ох сизексийэтин ст. тириэньэр С.З. Майоров уонна бүтүн өрөспүүбүлүкэ, улуус киэн туттар урукку кэмнэрин кэрэһалии турар Д.П. Коркин аатынан мусуойга, кини итиллээччигэ, мусуой дириэктэргэ Егор Пудов ситиһини сэлэниин итэн, институттут устуоруйатын, спорт-оскуолабыт иһинки былааннарын ситиһини билсэн астынныбыт. Бурятияттан Улан Үдэтээҕи судаарыстыбаннай университет профессора, педагогической наука хандьыдаата, ССРС үтүөлээх маастара, РФ Үтүөлээх тириэньэрэ Ханда-Цырен Гомбожанова, оҕо сааһым дьүөгэтэ, күн бүгүнгэ диэри билсэ ололор. Кини үйэ аҕаара сыл устата ыра санаа гыммыт баҕа санаатын толорон, олус дигэн астынан барда. Уонна сүрүнэ этэр: «Далэа, бу кыра сиртэн 3 олимпиец тахсыа дуо», - диир. Чурапчыны көрөр баҕа санаата туолбуттун: «Саха сириг оххо федерациятыгар барҕа махталбын тиэрдэбин» - диир. Ханда-Цыренны 4 сыл Арасыйаа юниордарга сүүмэрдэммит хамаандатыгар биһигэ сылдыбылпыт. Сайын ахсын көрсөр этибит уонна күһүн күрэхтэһиилэр кэннилэригэр

икки аҕы айанныырбыт. Ох баар буолан, Сойуус үгүс куоратын кэрийдэхпит, бу 4 сыл алтыһыбытыгар Арасыйаага юниордарга 3-тэ бастаабытым.

Ол иһин Хандиошам астынар аҕай этэ. Оһтон кэнники сылларга кини дьэ, көрдөрүүлэрэ биһиртэн-биһир үрдээн иста.

1983 с. Сойуус сүүмэрдэммит хамаандатыгар киирэр «Дружба - 84» норуоттар икки ардыларынаагы күрэххэ, сойуус хамаандатыгар киирсэн сөбүмэр ситиһинилэммиттэрэ. Лос-Анджелес олимпиадатыгар кыттыбыт Корейнаны (2605 очукуону) ылан, 37 очукуону байыа тутан улахан ситиһини ылар. Манник курдук үтүөкэннээх дьүөгэбинэн олус киэн туттабын. Өрөспүүбүлүкэм оххо федерациятыгар «Азия оҕолорун» сүүмэрдэммит хамаандатыгар ыгыран аҕалан, маастар кылаас бэрдэрэн, таарыччы, Чурапчыга аҕалан, 55 сыл аастык кэнниттэн Чурапчыны көрдөрөн, мизэх күндү ылдыт буолан барбытыгар иккиэн даҕаны олус дьоллонубут. Манан даҕатан, бырааттарбар Александр, Михаил Филатовтарга уонна күн бүгүнгэ диэри Саха сириг сүүмэрдэммит хамаандатыгар старшай тириэньэрдир спорт маастарыгар Надежда Спиридоновага, Саха дьахталларыттан бастакы Сойуус спордун маастарыгар, АЛРОСА бэтэрэнигэр Мария Алексеевага барҕа махталбын тиэрдэбин. Маны этэн эрдэхтэрэ: «Спорт - Эйз, Дождь дождю» дигэн.

Ох саабыт 3 көрүнгэ Чурапчыбытыгар сайдан, чэчирээн истин. Быйылгы сыл ох спорда 60 сыллаах үбүлүйүнэн, бука барыгытын эбэрдэлибин!

Дьыллар уонна дьоннор. Саха тылын сайыннарыыга үтүөлээх

Алексей СЛЕПЦОВ

Биһир дойдулаахпыт, филологической наука доктора, профессор Николай Демьянович Дьячковскай быйыл муус устарга төрөөбүтэ 95 сылын туолла. Кини 1925 сыллаахха муус устар 12 күнүгэр Чурапчы оройуонун Алабар нэһилигэр төрөөбүтэ.

1944 сыллаахха Сылган аҕыс кылаастаах оскуолатын үөрэнэн бүтэрбитэ. Чурапчытаагы педагогической училищеты 1947 сыллаахха бүтэрбитэ. Салгыы Дьоккуускайдаагы пединститутка нуучча тылын уонна литературатын салаатыгар үөрэммитэ. Иккис куурус кэнниттэн кэтэх-

тэн үөрэниигэ көспүтэ, Алабар сэттэ кылаастаах оскуолатыгар учууталлаабыта. Урдук үөрэх кыһатын туйгуну үөрэнэн бүтэрбитэ. Устуудуоннары үөрэтэр преподавателинэн үлээбэ ылыммыта.

1957 сыллаахха, университет бастакы ректора А. Е. Мординов дьаһалынан, Ленинградтаагы университет аспирантуратыгар үөрэххэ ылыммыта. Экспериментальнай фонетиканы үөрэтэр испиэлиэс буолбута. 1966 сыллаахха Ленинградка филологической наука хандьыдаата буолар диссертацияны «Саха ылын аһаҕас дордоонно» тизмэргэ ситиһинилээхтик көмүскээбитэ. Николай Демья-

нович сүрүн научнай тизмэтинэн саха тылын фонетикатын үөрэтин буолар. 1982 сыллаахха Казахстанга наукалар академияларын институтугар докторскай диссертацияны көмүскээбитэ. Кини научнай үлэлэрэ саха тылын лексикатын, морфологиятын, грамматикатын, диалектологиятын үөрэтиигэ туһанылаллар.

Н. Д. Дьячковскай Саха Судаарыстыбаннай университетыгар барыта 38 сыл устата араас дуоһунастарга урдук таһаарылаахтык үлэлээбитэ. 1967-1991 сылларга саха тылын уонна литературатын кафедратын салайбыта. Үлэлиир кэмигэр араас уустуктары көрсүбүтэ.

Преподавателлэр мэлдьи кэриэстэ кэтэбилгэ сыдыаллара, национализмга уорбалаһалара. Николай Демьянович ирдэбиллээх, принципиальной салайааччы этэ. Үлэлиир кэлэктиибигэр аптарытаттааҕа, устуудуоннар улаханлык ытыктыылара. 7 киһи кини научнай салалтатынан кандидатскай диссертацияны көмүскээбитэрэ. Үлэтэ сыаналанан, «Норуот үөрэтирин туйгуна» билиэһин наҕараадалаһыммыта, Саха АССР наукаларын үтүөлээх дияйэтэлэ буолбута, РФ урдук оскуоаларын үтүөлээх үлэһитэ ааты ылбыта.

Энергетики завершили капитальный ремонт КВЛ «Майя-Чурапча»

Энергетики Централъных электрических сетей ПАО «Якутскэнерго» (входит в Группу РусГидро) завершили капитальный ремонт высоковольтной кабельно-воздушной линии 110 кВ «Майя-Чурапча», питающей Чурапчинский, Таттинский, Амгинский и Томпонский районы.

Капитальный ремонт с 1 марта по 5 апреля проводился на территории Чурапчинского улуса, где энергетики заменили 86 промежуточных и 5 анкерных опор на протяжении более 20 км. Общая протяженность линии «Майя-Чурапча» составляет 127 км.

Также завершился капитальный ремонт высоковольтной линии 110 кВ Л-119 «Сулгачи-Эльдикан». На границах Амгинского и Усть-Майского районов энергетики провели масштабные работы, в рамках которых заменили 187 опор.

На завершающей стадии капитальный ремонт высоковольтной линии 110 кВ Л-112 «Чурапча-Хандыга». На данный момент энергетиками Таттинского и Томпонского РЭС заменено 67 П-образных и 13 анкерных опор. Осталось заменить четыре деревянные опоры на металлические.

«Осенний и зимний периоды сопряжены с большими нагрузками на весь электросетевой комплекс. В этой связи энергетики всегда относятся со всей серьезностью к подготовке к этому периоду. Наш персонал в максимально короткие сроки произвел масштабные работы по капитальному ремонту одной из основных линий электропередачи Центральной Якутии – кабельно-воздушной линии «Майя – Чурапча». Ежегодно нами выполняются масштабные ремонтные работы для повышения надежности электроснабжения в Заречье. Данные работы всегда сопряжены особенностями и сложностью. В Томпонском районе замена опор магистральной линии «Чурапча-Хандыга» осложняется труднодоступной местностью, где скальный грунт затрудняет проведение буровых работ. Сейчас специалистами для завершения работ в кратчайшие сроки привлекается дополнительная техника», – отметил генеральный директор ПАО «Якутскэнерго» Гаврил Алексеев.

Пресс-служба Централъных электрических сетей
ПАО «Якутскэнерго»

Ыраах айан суоппара

Алексей СЛЕПЦОВ

«Тимир келөнү тэһиннээбит» диэн этии бастык үлэлээх, уопуттаах механизатор-дарга–суоппардарга, тырахтарыстарга анаар. Биһир оннук киһинэн суоппар Дмитрий Николаевич Сысолятин буолар.

Киһи 1962 сыллаахха Одьулуун нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Абата Николай Михайлович өр кэмгэ механизаторунан, биригэдьиригэр үлэлээбитэ. Ийэтэ Мария Алексеевна ыанньыксыттаабыта.

Дима ол кэмгэ арыс кылаастаах Одьулуун оскулатын бүтэрэн, салгыы Мындабаайы орто оскулатыгар үөрэммитэ. Оскуланы бүтүрбүт сылыгар оҕо сааһыттан ыраах оҕостубут суоппар идэтин баһылыгыга дьулуспута. Одьулуун профтехучилищетыгар биһир сып инструкторунан үлэлээбитэ. Салгыы ытык издичи толорон, Сэбиэскэй Армияга кэскилгэр сулууспалаабыта. Сержант званиепаммыта.

Дойдугуар эргиллэн кэлэн Одьулуун ОП-ТУ-гар суоппардаабыта. Сунтаарга оптобус суоппарыгар үөрэммитэ. Онтон ила, үксүн бортовой, улахан кыамталаах массыналарга суоппардаабыта. ГаЗ-53 массынаттан сабаллаан МАЗ-ка, «Уралга» кэлин, «КамАЗ»-ка олоҕубута. 1983–1987 сылларга Карл Маркс аатынан сокуоска оптобуска суоппардаабыта. Бу үлэтигэр, оҕостуттан кырдыаһыгар диэри, төһөлөөх элбэх киһини тизибитин-таспытын ааһар, бука, уустук буолуо. Улууспутугар элбэх тутууну ыппыт «Чурапчстрой» тэриптэбэ 1990-1993 сылларга суоппардаабыта. КРАЗ массынага үлэлээбитэ.

Чурапчыга көһөн киирэн, 1993 сыллаахтан чааһынай урбааньыт буолбута. «Урал», «КамАЗ» массыналары сүүрдүбүтэ. Ыраах айанга сылдьара. Нерюнгриттан, Золотинкаттан комбикорм таһаллара. Ити кэмгэ сокуостар үлэлэрэ үгүннээн турар буолан, сүөһү аһылыгын аһалтарыга күүскэ үлэлээһэллэрэ. Табаар даһаны ити куораттарга кэлэрэ, Большой Невертан эмиэ аһаллалара.

Урбаанынан үлэлиир кэмгэр үстэ саҥа массына аһалбыта–1997 с. Москваттан КамАЗ, 2004 с. Набережные Челны куораттан КамАЗ, 2010 с. Набережные Челны–«Сайгаак». Кэнники массынатыннан 12 сыл үлэлээн баран, 60 сааһыгар тохтоон, билигин бочуоттаах сынньалантга олоҕор.

Кэргэнэ Оксана Иннокентьевнаһын 2 кыыс, 1 уол оҕону иитэн-улаатыннарар, 7 сиэн таптаһаах эбэлэрэ, эһэлэрэ буоллулар.

Дмитрий Николаевич өр сыллаах, таһаарыһаах үлэтэ сыаналанан, элбэх наһараадалардаах: «Саха Өрөспүүбүлүкэтин автомобильнай тырааныспарга туйгуна» бэлиэ, «Урбаан эйгэтин сайыннарыга үтүөлөрүн иһин» мэтээл, «Тутуу комплекс сайыннарыга киллэрсибит кылаатын иһин» бэлиэ, «Сыл бастык ыраах айан суоппара» бэлиэ, «Идэтигэр бастык» бэлиэ, Чурапчы нэһилиэгин үрүн көмүс бэлиэтэ, о.д.а., элбэх бочуотнай грамоталар, дипломнар хаһаайыннара.

РЕПЕРТУАР С 18 АПРЕЛЯ ПО 24 АПРЕЛЯ			
18:00	11:50 15:30 19:40 драма	13:40 мультфильм	17:30 комедия
КАЖДОМУ ПОСЕДИТЕЛЮ САНИТАРНИЙ ДЕНЬ			

Скидки и льготы на посещение
киносеансов кинотеатра «Айыллаан»

Вторник – Многодетным семьям (Льготы предоставляются на членов только одной семьи) 50% от стоимости билета.
Среда – Пенсионеры, инвалиды I, II группы 50% от стоимости билета.
На все дни кроме четверга
Ветераны ВОВ, дети инвалиды 100% от стоимости билета.
Пятница – Ветераны боевых действий, дети сироты (крупные сироты) 50% от стоимости билета.
Без ограничения – дети до 5 (пяти) лет включительно 100% от стоимости билета.
В день рождения – Именинникам (при предъявлении документа) 3 дня до и 3 дня после 100% от стоимости.

Улуус
сонуннарын
бу сизгэнэн
киирэн көрүг

